

לכבוד משפחת בעלז

מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת
ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

פרק ה'

בפרק ה' נפסק במפתיע תיאור בניית החומה לצורך התמודדות עם סדקים פנימיים בתוך קהילת שבי ציון. בפרק מרגש זה אנו פוגשים את נחמיה באחד משיאי מנהיגותו: בצד ההתמודדות עם האתגרים הביטחוניים ועם בניית החומה, מתמודד נחמיה עם עוולות חברתיות בין עשירים לעניים ביהודה. בעזרת כושר שכנוע ודוגמא אישית הוא מבהיר לעם שסולידריות פנימית, וחברה מוסרית הם תנאי הכרחי להישארות בארץ. בפרק ו' מתחדשת עבודת הבניה ואיתה איומים על נחמיה עצמו. הפרק חושף בפנינו את המציאות המורכבת איתה מתמודד נחמיה, מציאות הכוללת אויבים מבפנים ומבחוץ כאחד. הפרק מסתיים בהשלמת החומה ובראש פרק ז' ממשיך נחמיה בביסוס החיים בירושלים. בהמשך הפרק מופיעה שוב רשימת היחס שהופיעה בעזרא ב'.

1.

בתחילת פרק ה' מובאות באופן הדרגתי הטענות של השכבות השונות של העם [א-ה], החל מאנשים חסרי כל שמשעבדים את בניהם וכלה בבעלי רכוש ההופכים לאריסים על אדמתם. נסו לראות את השכבות החברתיות השונות המשתקפות בזהות המתלוננים ובתלונות השונות. (הסבירו את פירוש המילים "רבים" [ב] "עורבים" [ג])

2.

עקבו אחרי פעולותיו השונות של נחמיה ושימו לב איזה סוגי לחץ הוא מפעיל על עשירי יהודה (ז-טז) מהי האווירה שמלווה את השלבים השונים בתהליך?

3.

נחמיה תובע ויתור גדול מאוד מעשירי יהודה.

א | עיינו במקורות הבאים ונסו להשוות אותם לנאמר בפרקנו: שמות **כ"ב** כד-כו; ; ויקרא **כ"ה** לה-נה; דברים **ט"ו** א-יב; דברים **כ"ג** כ-כא; ירמיהו **ל"ד** ח-יז (שימו לב לדברי העם בפס' יב בפרקנו "ומהם לא נבקש"). חוו דעתכם, האם תביעתו של נחמיה היא תביעה מוסרית או הלכתית? על איזה חוק או תקדים הוא נשען?

ב | להרחבת השאלה, עיינו גם בפירושים השונים של טענת העם המופיעה בפס' ה "וְעַתָּה כְּבָשׂוּ אֶחָיוּנוּ בְּשָׂרֵנוּ כְּבָנֵיהֶם כְּבָנֵינוּ"
מצודת דוד: הלא טובים אנחנו כמו העשירים ומדוע נעבוד אותם הלא מהראוי שיכלכלו אותנו בצדקה
ראב"ע: אע"פ שאנו לויין מהם כי הכתוב אמר "לא תהיה לו כנשה" והם כובשין בנותינו בחזקה

פרק ו'

לקראתה השלמת החומה מנסים סנבלט טוביה וגשם לפגוע בנחמיה אישית. הם מנסים לקבוע איתו פגישה "בכפירים בבקעת אונו" - בגבול הצפוני של מדינת יהודה. ניסיונות ההתחמקות של נחמיה לא עולים יפה ואגרת פתוחה, ובה האשמות חמורות מופצת ביהודה.

4.

שימו לב לתוכן האיגרת: במה מאשימים את נחמיה? מהי הסכנה בהאשמה כזו (היזכרו באירועים בעזרא פרקים ד'-ה')

5.

מהי מטרת עצתו של שמעיה (י-יא), שימו לב לשתי התשובות שנותן לו נחמיה. היעזרו בפירוש **רש"י** לפסוקים י-יא: "אותו שמעיה היה נביא שקר וקבל שוחד מן סנבלט וחביריו להפחיד את נחמיה כדי לבטל את המלאכה... האיש כמוני יברח - בתמיה אם איש כמוני יברח ליכנס בהיכל: לא אבוא - לא אכנס שם מפני פחד המיתה ולא אעבור על המצוה של הקב"ה שלא יבוא ויכנס זר בהיכלו"

פרק ז'

6.

החומה מושלמת בזמן של חמישים ושניים ימים, אולם השלמתה אינה פותרת את כל הבעיות. בסוף פרק ו' מתאר נחמיה הן את רפיון הידיים של אויביו והן את המשך הקשרים שלהם עם גורמים אחרים בתוך יהודה. בראש פרק ז' מתוארים מספר צעדים בהם נוקט נחמיה לאחר השלמת החומה. נסו חשוב מה מטרתו של כל אחד מהצעדים בהם נוקט נחמיה.

הרחבה:

השלמת בניית החומה מעלה ארוכה לחומת ירושלים הפרוצה, ומאפשרת לנחמיה למשול על ירושלים, להגדיר את גבולותיה, למשוך אליה תושבים חדשים ולתת להם הגנה ובטחון. מול חשיבותה של החומה מעניין לחזור שוב אל נבואת זכריה, שנאמרה באותו עניין ממש, כמה עשרות שנים קודם לכן. זכריה רואה בחזונו איש ובידו חבל מידה עומד למדוד את ירושלים, בעוד האיש (מלאך) יוצא, עוצר

הרחבות ומענה לשאלות "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים
© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים | טל': 02-5944555

נחמיה ה-ז

אותו מלאך אחר ומנבא לירושלים עתיד אוטופי: "פְּרָזוֹת תֵּשֵׁב יְרוּשָׁלַם מְרַב אָדָם וּבְהֶמְהָ בְּתוֹכָהּ: וְאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֶאֱמָה ה' חוֹמַת אֶשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ" (זכריה ב' ח-ט). נבואת זכריה נאמרת בשעה שחומותיה של העיר פרוצות וחרבות אולם הנביא רואה בחזונו את העיר הפרוצה הופכת לעיר פרוזה שאינה זקוקה לחומה מפני שהקב"ה הוא המגן עליה.

נחמיה איש המעש מצעיד את יהודה וירושלים צעד גדול קדימה אל עצמאות שלטונית ומדינית. ברקע הדברים עומד חזונו של זכריה המגדיר את המצב האידיאלי אליו יש לשאוף, ימי שלום המאפשרים התרחבות וצמיחה ואין בהם צורך בחומות ולגבולות.

◀ חומת נחמיה

הרחבות ומענה לשאלות "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים
© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים | טל': 02-5944555

3

מתן ומתן
מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננערט
The Sadie Rennert Women's Institute for Torah Studies